

Ar lengva susirasti darbą? Turbūt tai priklauso nuo patirties ir kompetencijų. Tačiau ar lengva susirasti darbą žmogui su negalia? Tokių žmonių Lietuvoje yra daugiau kaip 147 tūkst. Iš jų dirba tik trečdalis.

Dalis neįgaliųjų, turinčių nesunkią negalią, dirbti nori ir gali, tačiau įsidarbinti atviroje darbo rinkoje nėra taip paprasta. Darbdaviai į žmones su negalia vis dar žiūri atsargiai – ar sugebės, kaip jiems seksis bendrauti su kolektyvu, ar kolegos juos geranoriškai priims ir pan. Gerokai sudėtingesnė įsidarbinimo galimybė yra žmonėms, turintiems sunkią negalią. Todėl jiems buvo steigiamos socialinės įmonės.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis, pastaraisiais metais vis daugiau negalią turinčių žmonių sėkmingai įsidarbina atviroje darbo rinkoje. Įvairiose įmonėse dirba daugiau kaip 38 tūkst. žmonių su negalia. Tuo tarpu socialinėse įmonėse dirbančiųjų mažėja – jose dirba apie 4,5 tūkst. žmonių. Nuo 2020-ųjų metų socialinių įmonių sumažėjo nuo 173 iki 105. Dėl šios priežasties ministerija nuo kitų metų planuoja atsisakyti socialinių įmonių statuso.

Keisti įmonių statusą – tai tik viena medaliaus pusė, tačiau kas bus su jose dirbančiais neįgaliaisiais? Socialinės apsaugos ir darbo ministerija teigia sieksianti, kad jose dirbantys žmonės nebūtų atleisti, nes įmonės ir toliau galės tęsti veiklą. Keisis finansavimo tvarka – į įmonę neįgalusis atsineš tam tikrą krepšelį, t. y. pinigus, kuriuos bus galima naudoti arba darbo užmokesčiui, arba jo darbo vietai, aplinkai pritaikyti. Taip pat bus skiriamos lėšos darbo asistentui, jeigu negalią turinčiam darbuotojui buvo nustatytas tokios pagalbos poreikis. Taip pat įmonėms sumažės ir administracinė našta. Pagal dabar galiojančią tvarką didžioji dalis išlaidų iš valstybės biudžeto buvo skirta tam tikrų darbo vietų steigimui arba išlaikymui, o norima, kad pinigai būtų investuojami į žmogų ir į atvirą darbo rinką. Žmogus pats galėtų pasirinkti kur jis nori dirbti.

Lyginant su kitomis Europos Sąjungos šalimis, žmonių su negalia Lietuvoje dirba gerokai mažiau. Manoma, kad galėtų dirbti dvigubai, o gal net trigubai daugiau nei dabar. Dėl socialinių įmonių statuso naikinimo, siekiant, kad žmonės su negalia siektų patys įsidarbinti atviroje darbo rinkoje, Seime dar vyksta diskusijos. Klausimų daug – ar tai padės neįgaliesiems įsidarbinti, ar kaip tik sukels daugiau sunkumų, kokie nuogastavimai kyla, todėl norisi išklausti ir neįgaliųjų asociacijų, draugijų, verslo atstovų vertinimus.

Tačiau tikrai aišku viena – negalia neturėtų būti priežastis, dėl kurios žmogus negalėtų susirasti darbo. O valstybė turi padėti ir žmogui, ir įmonei, kad iškilusios kliūtys būtų pašalintos. Sieki įsilieti į visuomenę ir konkuruoti dėl darbo vietos atviroje darbo rinkoje negalią turintiems žmonėms tikrai nelengva. Žmonės turi jaustis naudingi ir reikalingi, tai

daro labai didelę įtaką jų emocinei ir psichologinei gerovei. Tad tam reikia visų mūsų pagalbos.

Guoda Burokienė

Lietuvos Respublikos Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komiteto narė
Seimo Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos frakcijos seniūno pavaduotoja

